

Redogörelse

1978/79: 22

från den svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling rörande församlingsmötena under tiden april 1978–februari 1979 (30:e sessionen)

1979-03-29

Till riksdagen

Svenska delegationen hos Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling överlämnar bifogade redogörelse för de tre församlingsmöten i Strasbourg (april 1978, september–oktober 1978 och januari–februari 1979) som ägde rum under församlingens 30:e års-session. Till redogörelsen är fogad en förteckning över församlingens samtliga rekommendationer, resolutioner och andra beslut under samma tidrymd.

På delegationens vägnar:

BENGT SJÖNELL

/Bertil Ståhl

Innehållsförteckning

1. Allmänt om församlingens arbete	3
2. Den svenska representationen	6
3. Politiska frågor och frågor som rör europeiska icke-medlemsländer	8
4. Ekonomiska frågor – Utvecklingssamarbete	13
5. Sociala frågor och hälsovård	15
6. Juridiska frågor	16
7. Kultur och utbildning	18
8. Vetenskap och teknologi	21
9. Regionplanering och kommunala myndigheter – Miljövård	23
10. Befolknings- och flyktingfrågor	24
11. Jordbruksfrågor	25
Bilaga: Förteckning över församlingens beslut	27

Redogörelse från den svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling avseende tiden april 1978–februari 1979 (30:e sessionen)

I. Allmänt om församlingens arbete

Europarådets parlamentariska församlings 30:e års-session var stadgeenligt fördelad på tre delsessioner. Den första av dessa ägde rum under tiden 24–28 april 1978, den andra under tiden 27 september–4 oktober 1978 och den tredje under tiden 29 januari–2 februari 1979. Samtliga tre plenarmöten hölls i Strasbourg.

Församlingens s. k. minisession hölls i London under tiden 5–7 juli 1978. Under dessa dagar hölls sammanträden med församlingens ständiga utskott och ett tiotal andra utskott.

Vid församlingens *aprilmöte* valdes den liberale nederländske ledamoten Hans de Koster till ny president i den parlamentariska församlingen efter österrikaren Karl Czernetz som fullgjort tre år som president. Till en av de tolv vicepresidenterna valdes den svenska delegationens ordförande Bengt Sjönell. Till ny biträdande generalsekreterare valdes italienaren Gaetano Adinolfi.

Vid aprilmötet debatterades bl. a. uppföljningsmötet i Belgrad med den europeiska säkerhets- och samarbetskonferensen ESK. – Det förslag till rekommendation om motverkande av skatteflykt som framlagts redan i januari 1978 men då icke kunnat antas antogs vid aprilmötet. – Vidare hölls en jordbruksdebatt kring tre ämnesområden: världslivsmedelsprogrammet inom FAO, jordbruksproduktionens storlek och fiskebeståndet i Nordatlanten och Medelhavet.

Som *gästtalar* vid aprilmötet deltog Danmarks minister för Grönland Jörgen Peder Hansen som presenterade det grönländska självstyrelsesystemet. I anslutning till Grönlandsministerns framträdande öppnades en utställning i Europahuset över grönländarnas och säljägarnas livsvillkor – en indirekt polemik mot den rekommendation om säljakten som den parlamentariska församlingen antog vid januarimötet.

Den västtyske förbundskanslern Helmut Schmidt höll ett tal i församlingen. Han betygade att hans regering ser Europarådet som en oundgänglig länk mellan de nio staterna i EG och de övriga demokratierna på kontinenten. Framför allt står Europarådet som bevarare av det andliga arv som binder samman alla europeer, sade han. Europarådets viktigaste uppgift är att värna de mänskliga rättigheterna där rådet gjort ett pionjärarbete och fortfarande står som modell. Med utgångspunkt från vad som redan uppnåtts är det angeläget att utvidga skyddet av de mänskliga rättigheterna till att omfatta även sociala och kulturella rättigheter, ett arbete som bör genomföras tillsammans med arbetsmarknadens parter, sade Schmidt.

Luxemburgs premiär- och utrikesminister Gaston Thorn presenterade ministerkommitténs verksamhetsrapport. – I församlingens jordbruksdebatt talade världslivsmedelsprogrammets exekutivdirektör Garson Nathaniel Vogel.

Vid höstmötet avgav församlingen efter lång debatt och flera voteringar ett yttrande till ministerkommittén vari den tillstyrkte Liechtensteins ansökan om medlemskap i Europarådet. Europarådet har därmed 21 medlemmar.

Den allmänpolitiska debatten vid höstmötet ägnades åt situationen i Afrika. Församlingen höll en debatt om judarnas belägenhet i Sovjetunionen mot bakgrund av en rapport av Anita Gradin. – Frågan om revision av den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och av den europeiska sociala stadgan debatterades. Kampen mot narkotikamissbruk debatterades mot bakgrund av rapporter av bl. a. Anna Eliasson. – Ett huvudämne i debatten om vetenskapliga och teknologiska frågor var energin och miljön där Sveriges representanter deltog livligt. – Den ekonomiska huvuddebatten behandlade OECD:s verksamhet. I den deltog OECD:s generalsekreterare Emile Van Lennep och parlamentariska delegationer från Finland, Australien och Japan. En från aprilmötet uppskjuten debatt behandlade en ny ekonomisk världssordning. Till den bidrog Anita Gradin med en rapport om befolkningsproblemen i u-länderna.

Som *gästtalarare* vid höstmötet deltog FN:s Höge Flyktingkommissarie Poul Hartling. Ministerkommitténs rapport presenterades av Maltas premiär- och utrikesminister Dom Mintoff. Mintoff tog tillfället i akt att även rikta sig till församlingen i sin egenskap av regeringschef på Malta och gjorde ett våldsamt utfall mot England, Nato och den katolska kyrkan på Malta för att ha dröjt alltför länge med avvecklingen av den koloniala regimen på Malta. Frankrike och Italien anklagades för att icke medverka till att ge Malta garanterad neutralitetsstatus. Dom Mintoff slutade med att våltaligt beskriva hur Västeuropas "stora kropp" utvecklats våldsamt under en ekonomisk konjunktur utan motstycke efter andra världskriget och ställde häremot den retoriska frågan: "Men säg mig ärligt, mina vänner, säg mig i dag ty i morgon kan det vara för sent – har Västeuropa en själ, en politisk själ?" En hätsk debatt följde.

Församlingens allmänpolitiska debatt under *januarimötet* ägnades åt läget i Medelhavsregionen. Stort intresse tilldrog sig en debatt om utsträckt preskriptionstid för krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten. Under den juridiska debatten behandlades även frågan om allmänna handlingars offentlighet. I kulturdebatten diskuterades kompetensfördelningen mellan Europarådet och EG på kultursamarbetets område. Församlingen höll även en miljöpolitisk debatt.

En rad *gästtalarare* framträdde vid mötet. Spaniens premiärminister Adolfo Suarez framträdde med ett tal där han betonade Spaniens plats i

Europa och deltagande i de europeiska samarbetssträvandena. Han uttalade sin uppskattning över att Europarådet och särskilt den parlamentariska församlingen visat sitt förtroende för den spanska demokratiseringsprocessen genom att redan hösten 1977 bevilja Spanien medlemskap, och han analyserade den snabba utveckling varigenom Spanien på två år förvandlades från diktatur till demokrati. Processen hade varit möjlig, sade Suarez, tack vare det spanska folkets politiska mognad, kungens modererande och neutrala inflytande och de politiska partiernas mogna uppträdande.

Österrikes utrikesminister Willibald Pahr framträdde också under januärmötet. Ministerkommitténs sedvanliga verksamhetsberättelse presenterades av Nederländernas utrikesminister C. A. van der Klaauw.

Ny generalsekreterare i Europarådet kommer att väljas av den parlamentariska församlingen vid dess nästa möte 7–11 maj 1979. Svenska regeringen kungiorde redan den 3 juli 1978 att den på enhälligt förslag av den svenska delegationen i Europarådets parlamentariska församling och i samråd med övriga nordiska regeringar avsåg nominera ambassadör Olof Rydbeck som kandidat till generalsekreterarposten. I skrivelse den 22 september 1978 anhängiggjorde regeringen Rydbecks kandidatur officiellt, på de danska, isländska, norska och svenska regeringarnas vägnar.

Det förestående generalsekreterarvalet och den nordiska kandidaturen har icke undgått att sätta sin prägel på församlingsarbetet och på de svenska ledamöternas deltagande i detta. För svensk och nordisk del har det gällt att presentera Rydbeck och göra hans person känd för församlingens övriga ledamöter. Rydbeck har själv varit närvarande vid församlingens möten alltsedan minisessionen i London i juli 1978 och har även vid besök i resp. huvudstäder sammanträffat med flertalet ledamöter i den parlamentariska församlingen.

Förutom Olof Rydbeck finns ytterligare två kandidater till posten som Europarådets generalsekreterare, nämligen Franz Karasek, Österrike, och Gabriel Péronnet, Frankrike. Båda är parlamentariker och ledamöter av den parlamentariska församlingen. Karasek är kristdemokrat – representerar Österreichisches Volkspartei. Péronnet är liberal – representerar Groupe des réformateurs, des centristes et des démocrates sociaux i den franska nationalförsamlingen.

Vid vintermötets slut kunde man göra den bedömningen att samtliga tre kandidater förmodades erhålla så många röster att ingen av dem skulle uppnå absolut majoritet, vilket krävs för att bli vald i första omgången. Rydbecks chanser att vinna valet i en andra omgång ansågs betydande.

2. Den svenska representationen

Till den 30:e års-sessionen anmälde riksdagen följande valda ombud och suppleanter i församlingen och dess organ.

Ombud:

Bengt Sjönell (c), delegationens ordförande
 Carl Lidbom (s)
 Anders Björck (m)
 Stig Alemyr (s), delegationens vice ordförande
 Einar Larsson (c)
 Nils Erik Wååg (s)

Suppleanter:

Björn Molin (fp)
 Anita Gradin (s)
 Inger Lindquist (m)
 Lennart Pettersson (s)
 Anna Eliasson (c)
 Kurt Hugosson (s)

Ombuden och suppleanterna är fördelade på församlingens fjorton utskott vilka sammanträder i samband med församlingens plenarmöten och även mellan dessa. I utskotten bereds de ärenden som församlingen har att fatta ståndpunkt till. På grundval av utskottens betänkanden och förslag antar den parlamentariska församlingen rekommendationer till ministerkommittén, resolutioner, yttranden eller direktiv. Ett av utskotten, kallat det ständiga utskottet, har fullmakt att besluta på församlingens vägnar under tider då församlingen icke sammanträder i plenum.

De svenska ombuden och suppleanterna har under verksamhetsperioden varit fördelade på församlingens utskott på följande sätt:

	<i>Ordinarie</i>	<i>Suppleanter</i>
Ständiga utskottet	Sjönell Alemyr	Björck Wååg
Politiska utskottet	Molin Lidbom	Sjönell Gradin
Utskottet för ekonomi och utveckling	Björck Alemyr	Eliasson Pettersson
Social- och hälsovårdsutskottet	Eliasson Hugosson	Larsson Lidbom
Juridiska utskottet	Lindquist Lidbom	Larsson Hugosson

Kultur- och utbildningsutskottet	Eliasson Alemyr	Lindquist Hugosson
Utskottet för vetenskap och teknologi	Sjönell Pettersson	Molin Wååg
Utskottet för regionplanering och kommunala frågor	Larsson Wååg	Björck Pettersson
Utskottet för procedurfrågor	Lindquist	Lidbom
Jordbruksutskottet	Larsson	Pettersson
Utskottet för europeiska icke-medlemsländer	Gradin	Molin
Utskottet för förbindelser med de nationella parlamenten och med allmänheten	Björck	Alemyr
Budgetutskottet	Wååg	Molin
Utskottet för befolknings- och flyktingfrågor	Gradin	Eliasson

Vid aprilmötet omvaldes Stig Alemyr som ordförande i det ekonomiska utskottet. Anita Gradin omvaldes till vice ordförande i utskottet för europeiska icke-medlemsländer samt nyvaldes som vice ordförande i befolknings- och flyktingutskottet.

Flertalet utskott har tillsatt underutskott vilka i många fall är tämligen permanenta år från år medan andra kan utses med anledning av en särskild fråga. Följande svenska delegater har under verksamhetsperioden eller del av den varit ledamöter av sådana underutskott:

Stig Alemyr (suppleant Anders Björck) av det ekonomiska utskottets underutskott för relationer med internationella organisationer; Anders Björck av organisationskommittén för ett symposium för utvecklingssamarbete; Stig Alemyr ordförande i ekonomiska utskottets underutskott för samarbete mellan länderna i norra och södra Europa; Kurt Hugosson av tre underutskott av socialutskottet, nämligen för den europeiska balken om social trygghet, för den europeiska sociala stadgan och för internationell frivilligtjänst; Anna Eliasson av underutskottet för internationell frivilligtjänst; Kurt Hugosson av det juridiska utskottets underutskott för havsrätten; Stig Alemyr av kulturutskottets underutskott för byggnadsvården; Anna Eliasson vice ordförande i kulturutskottets underutskott för ungdom och idrott; Lennart Pettersson ordförande i vetenskapsutskottets underutskott för databehandling; Bengt Sjönell och Nils Erik Wååg i vetenskapsutskottets underutskott för energin och miljön; Lennart Pettersson av den europeiska blandade kommittén för vetenskapligt samarbete; Anita Gradin av befolkningsutskottets underutskott för internationell migration och

samma utskotts underutskott för globala befolknings- och utvecklingsproblem; samt Einar Larsson av jordbruksutskottets underutskott för förbindelser med FAO och WFP.

3. Politiska frågor och frågor som rör europeiska icke-medlemsländer

Till den allmänpolitiska debatten under *aprilmötet* hade som ämne valts *uppföljningen av sluddokumentet från konferensen om säkerhet och samarbete i Europa – erfarenheterna från Belgradmötet*. En rapport hade framlagts av huvudrapportören i det politiska utskottet, den schweiziske liberalkonservative ledamoten Walther Hofer (dok. 4150). I en särskild bilaga hade intagits vissa texter som presenterats vid Belgradmötet samt det avslutande dokumentet från mötet. Utskottet för europeiska icke-medlemsländer hade presenterat en egen rapport – rapportör Erich Mende, västtysk kristdemokrat (dok. 4152) – liksom utskottet för vetenskap och teknologi – rapportör Serge Boucheny, fransk kommunist (dok. 4158).

Församlingen antog en resolution (nr 672) i frågan. Där i konstateras att avspänningsprocessen måste vara universell och odelbar. Avspänningsbegreppet innefattar respekten för människans värdighet och människovärdet vilken icke får minskas, oavsett ideologiska skiljaktigheter. I resolutionen konstateras vidare att Helsingforsdokumentet väckte förhoppningar bland Europas folk om nya kontakter som skulle möjliggöra för individen att dra fördel av ett bättre samarbete och ökad säkerhet i Europa. Församlingen beklagar att de sju månader långa mötena i Belgrad avsatte så föga av konkreta resultat för Europas folk. I den operativa delen uppmanas Europarådsregeringarna, som får ett erkännande för sitt goda samarbete i Belgrad, bl. a. att söka finna arbetsmetoder som garanterar en mer effektiv uppföljning av Sluddokumentet samt att hålla ytterligare expertmöten i ministerkommitténs regi. Man pekar även på att de konferenser mellan parlamentariker och vetenskapsmän som hålls i Europarådsförsamlingens regi kan vara ägnade att breddas till att omfatta deltagare från alla Europas länder.

Debatten i den parlamentariska församlingen hade samlat 43 talare. Tongångarna var genomgående pessimistiska. Från svensk sida talade Bengt Sjönell som erinrade om den långa process tanken på en säkerhetskonferens genomgått innan Helsingforsmötet kom till stånd. En snabb vidareutveckling av det onekligen välbalanserade Helsingforsdokumentet hade verkligen varit sensationellt. Sett i ett längre perspektiv var resultatet av Belgradmötet egentligen knappast sämre än man kunde ha väntat sig. Man kan dock konstatera att den positiva Helsingforsandan kommit bort och ersatts av en betydligt torrare Belgradanda, sade Sjönell.

Europarådet har under många år haft anledning följa utvecklingen av läget på Cypern. Eftersom såväl Cypern som Grekland och Turkiet är medlemmar av rådet har Cyperndebatterna varit våldsamt laddade. Alltse-

dan kriget 1974 har det cypriotiska parlamentet icke nominerat någon turkcypriot till Europarådets parlamentariska församling vilket fått till följd att icke heller de grekcypriotiska ledamöternas fullmakter godkänts. Cypern är alltså sedan flera år utan representation i församlingen.

Församlingens mångårige Cypernrapportör, österrikaren Franz Karasek (ÖVP) hade till aprilmötet lagt fram en rapport (dok. 4154), med resolutionsförslag om läget på Cypern, på det politiska utskottets vägnar. I rapporten redovisas samtal med ledande politiker i Grekland och Turkiet samt företrädare för den grekcypriotiska regeringen och de turkcypriotiska ledarna. Karasek drog av samtalen slutsatsen att tiden nu började mogna för återupptagande av förhandlingar mellan de cypriotiska parterna. Mötet mellan den grekiske premiärministern Karamanlis och hans turkiske kollega Ecevit våren 1978 hade utgjort en startpunkt, även om det var helt klart att verkliga förhandlingar endast kunde föras mellan de cypriotiska parterna själva. I församlingens resolution (nr 673) återspeglas dessa förhoppningar. FN:s fredsbevarande roll apostroferas liksom generalsekreterarens ansträngningar att bereda vägen för förhandlingar. Europarådets medlemsregeringar uppmanas att främja en ny diplomati grundad på ett gryende förtroende mellan parterna. Dessa bör få möjlighet att i lugn och avskildhet förbereda ett avtal om den cypriotiska självständiga statens framtida organisation som kan accepteras av hela befolkningen.

I debatten beklagade Björn Molin att Europarådets ministerkommitté icke publicerat någon reaktion på den rapport om brott mot de mänskliga rättigheterna på Cypern som den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna överlämnat redan 1976. Molin polemiserade mot den uppfattning som gjort sig gällande att målet om överträdelser av mänskliga rättigheter skulle ha begagnats som ett vapen för att uppväcka känslor. De mänskliga rättigheterna är ett verkligt problem som är sammankopplat med Cypernfrågan och som måste behandlas av Europarådet, sade han.

Vid aprilmötet antog församlingen även en rekommendation (nr 834) om *hot mot pressens och televisionens frihet*. Den danske ledamoten Arne Christiansen (Venstre) hade på politiska utskottets vägnar lagt fram en rapport (dok. 4090) där bl. a. den långa strejken vid Berlingske Tidende 1977 fick illustrera det hot mot pressfriheten som fackliga strider kunde utgöra. Från kulturutskottet förelåg en rapport med yttrande, utarbetat av den brittiske labourledamoten Kevin McNamara (dok. 4134). I rekommendationen konstateras att de problem som följer av monopoltendenser, regeringsinblandning och missbruk av arbetsgivarnas och fackföreningarnas makt hotar att inkräkta så allvarligt på informationsfriheten att regeringarna och parlamenten måste utarbeta och anta en mediapolitik som ger pressen och televisionen maximal frihet i nyhetsförmedlingen och kommentarerna. Vissa riktlinjer formuleras i rekommendationen, och ministerkommittén uppmanas instruera sin massmediakommitté att behandla frågan vidare och hålla församlingen underrättad om arbetets fortskridande.

Liechtensteins regering ansökte i skrivelse den 4 november 1977 om att bli upptagen till medlem av Europarådet. Ministerkommittén beslöt den 17 mars 1978 att remittera ansökan till parlamentariska församlingen, och församlingen avgav vid höstmötet ett tillstyrkande yttrande (nr 90).

Det tillstyrkande yttrandet hade föregåtts av livliga debatter, både vid utskottsbehandlingen och i plenardebatten. Frågan bereddes i två utskott: Rapportör för det politiska utskottet var den västtyske kristdemokraten Gerhard Reddemann (dok. 4193). För rapporten från utskottet för europeiska icke-medlemsländer svarade den konservative brittiske ledamoten Toby Jessel (dok. 4213).

Åtskilliga invändningar restes under behandlingen mot *Liechtensteins* medlemskap. Var det riktigt att välja in en ministat med 22 000 invånare i Europarådet? Hade furstendömet kapacitet att delta fullt ut i Europarådets arbete? Skulle inte ett prejudikat skapas så att även andra ministater i Europa kunde propa på medlemskap? Med hänsyn till furstendömet's nära anknytning till Schweiz ifrågasattes dess karaktär av suverän stat. *Liechtensteins* ställning som skatteflyktshamn borde enligt åtskilligas uppfattning diskvalificera landet som medlem av Europarådet. Slutligen anfördes att *Liechtenstein* icke borde ges medlemskap i Europarådet så länge kvinnor saknar rösträtt.

Under utskottsbehandlingen visade det sig att majoriteten i båda utskotten var av den uppfattningen att de framförda invändningarna icke var tillräckliga för att hindra *Liechtensteins* inval i Europarådet. Under plenardebatten i församlingen tillbakavisades inledningsvis en motion om uppskov av behandlingen i plenum för ytterligare utredning. I huvudvoteringen vann det tillstyrkande yttrandet betydande majoritet. Församlingspresidenten de Koster framhöll emellertid i sitt anförande efter voteringen att avsaknaden av kvinnlig rösträtt utgör en svart fläck på *Liechtensteins* demokrati. Han hoppades att de skulle få rätt som känt att det skulle bli lättare för *Liechtenstein* att ändra den regeln sedan furstendömet väl blivit medlem av Europarådet.

Ämnet för höstmötets allmänpolitiska debatt var *läget i Afrika*. Rapport i ämnet (dok. 4216) hade framlagts av politiska utskottets huvudrapportör Walther Hofer. Hofers rapport och ursprungliga resolutionsutkast hade kritiserats fränt från skandinaviskt håll under utskottsbehandlingen, och utskottsmajoritetens förslag hade tagit starka intryck av denna kritik. Även utskottsförslaget ändrades i flera punkter under voteringen i plenum sedan ändringsförslag framlagts av bl. a. socialistgruppen och av Anna Eliasson.

I debatten sade Anna Eliasson att situationen i Södra Afrika just nu utgör ett hot mot internationell fred och säkerhet. Hon refererade till utrikesminister Karin Söders ord i FN att Sverige står för en politik som kräver frihet och rättvisa i Namibia, Sydafrika och Zimbabwe. Hon uppehöll sig särskilt vid situationen i Namibia och Sydafrika. I polemik mot

rapportören sade hon vidare att Västländerna borde vara beredda möta Afrikas länder på jämställd fot i alla sina relationer. Vi kan inte fortsätta att begära att andra länder skall tömma ut sina resurser blott för att tillfredsställa våra behov, sade hon.

Kurt Hugosson förebrådde rapportören för att anlägga ensidigt europeiska respektive västmaktsstrategiska betraktelsesätt vid bedömningen av läget i Afrika. Han varnade även för den överhängande risken för fullt krig i Rhodesia. Västeuropa har här en klar skyldighet: att utan förbehåll göra det klart för Smith att han icke kan räkna på något stöd eller sympati om han inte går in i seriösa och hederliga förhandlingar med alla relevanta folkledare i Zimbabwe, sade Hugosson.

Församlingen antog en resolution (nr 678) och en rekommendation (nr 840) i frågan. I resolutionen som var huvuddokumentet fördöms varje främmande nationell stadigvarande militär närvaro i Afrika. De självständiga ländernas suveränitet måste respekteras men överträdelse av de mänskliga rättigheterna fördöms varhelst de begås. Europarådets medlemsregeringar uppmanas utarbeta ett solidaritetsavtal mellan Afrika, Mellanöstern och Europa. De uppmanas vidare öva påtryckningar på Sydafrikas regering för en lösning av Namibiakonflikten, uppmuntra en fredlig lösning i Zimbabwe samt öka det yttre trycket mot Sydafrika till stöd åt dess folk som kämpar för frihet och rättvisa.

Europarådets parlamentariska församling har under senare tid med jämna mellanrum debatterat *den judiska minoritetens belägenhet i Sovjetunionen*. Senast ägde detta rum i januari 1976 då Per Ahlmark presenterade en rapport i ämnet. Vid höstmötet var frågan åter uppe till debatt, mot bakgrund av en rapport (dok. 4209) som Anita Gradin lagt fram i egenskap av rapportör för utskottet för europeiska icke-medlemsländer.

I rapporten görs en genomgång av hur de sovjetiska judarnas ställning utvecklats under de senaste två åren. Rapporten grundar sig främst på västliga källor. Rapportören hade även erhållit visst officiellt sovjetiskt material. Hon hade vid besök i Wien och i Israel intervjuat judar som lämnat Sovjetunionen. I sin presentation av rapporten konstaterade Anita Gradin att läget för judarna i Sovjetunionen knappast ändrats till det bättre sedan Helsingfordsdokumentet undertecknades. Snarare hade de antisemitiska tendenserna stärkts. Å andra sidan förefaller det som om de sovjetiska myndigheterna blivit mera liberala med att utfärda utresetillstånd för dem som önskar utvandra. Under 1978 beräknades 24 000 judar få utvandringstillstånd mot bara 16 000 år 1976. Vad vi i dag begär av de sovjetiska myndigheterna är dels att de tillåter sina judiska medborgare att utresa om de så önskar, men dels och framför allt att de får rätt och möjlighet att utöva sin religion och uppfostra sina barn efter sin egen tro, sade Anita Gradin.

Församlingen antog enhälligt – även dess kommunistiska ledamöter – en resolution (nr 679) där Sovjetunionens anslutning till FN:s konvention

för de mänskliga rättigheterna och till Slutakten från ESK åberopas. Europarådsförsamlingen kräver att sovjetmyndigheterna respekterar judarnas kulturella och religiösa traditioner. De domar som avkunnats sommaren 1978 mot Anatolij Stjaranskij och andra aktivister i den judiska utvandrarrörelsen samt i den grupp som bildats för att främja uppföljningen av Helsingforsakten i Sovjetunionen brännmärks. Församlingens ledamöter uppmanas öva påtryckning på medlemsregeringarna och andra för att verka för frigivning av dem som fängslats för att de sökt emigrera och för att de sovjetiska myndigheterna skall effektivt erkänna människornas rätt att lämna landet.

Vid höstmötet antog församlingen även en resolution (nr 677) om *läget i Tjeckoslovakien* mot bakgrund av en rapport (dok. 4210) av den brittiske labourledamoten Philip Whitehead. Även denna rapport som framlagts med anledning av tioårsminnet av den sovjetiska inmarschen i Tjeckoslovakien är en uppföljning av en Europarådstradition. Församlingen har tidigare vid en rad tillfällen behandlat samma ämne. Den antagna resolutionen fick i första hand karaktären av en solidaritetsmanifestation till förmån för det tjeckoslovakiska folket. Rapporten innehåller en intressant genomgång av numera klarlagda fakta kring 1968 års händelser. I resolutionen uttrycker församlingen sin solidaritet med Charta 77-rörelsens idéer och förenar sig med dem som protesterat mot de tjeckiska myndigheternas fortsatta förföljelse av dem som associerat sig med Pragvåren och senare med Charta 77.

Den allmänpolitiska debatten under *januarimötet* ägnades åt *läget i medelhavsregionen*. En rapport med underlag för diskussionen hade presenterats av Walther Hofer (dok. 4268). Rapporten innehåller en kortfattad analys av revolutionen i Iran, vilken gick mot sin fullbordan under den tid då rapporten utarbetades, och behandlar i övrigt konflikthärdarna i Libanon, Israel–Egypten och Cypern. En del av rapporten ägnas medelhavskapitlet i den europeiska säkerhetskonferensen och det förestående ESK-mötet på Malta. Efter en debatt med många talare antog församlingen en rekommendation (nr 853) vari ministerkommittén uppmanas vidta åtgärder för att stärka banden mellan medelhavsländerna och övriga europeiska länder samt att inleda samarbete med utomeuropeiska medelhavsländer i frågor som direkt berör regionen. Vidare uppmanas Europaråds-länderna att inleda ett organiserat samarbete under de kommande ESK-mötena i Valetta och Madrid.

Vid januarimötet antog församlingen även en rekommendation (nr 852) om *terrorismen i Europa*. Till grund för den långa debatt som föregick antagandet av rekommendationen låg en rapport (dok. 4258) utarbetad av den maltesiske kristdemokraten Vincent Tabone. I rekommendationen fördöms alla terroristhandlingar, oberoende av deras orsak, som består i uppsåtligt våld mot oskyldiga människor. Ministerkommittén uppmanas bl. a. att inom ramen för sina meningsutbyten rörande FN:s aktiviteter söka koordinera medlemsstaternas inställning till olika konventionsförslag

mot terrorism samt i övrigt vidta åtgärder ägnade att motverka terrorismen.

4. Ekonomiska frågor – Utvecklingssamarbete

Församlingen antog vid aprilmötet en rekommendation (nr 833) om *samarbete mellan Europarådets medlemsstater mot internationell skatteflykt*. Ett förslag till rekommendationstext hade framlagts av det ekonomiska utskottet redan till januarimötet, mot bakgrund av en rapport av Lennart Pettersson (dok. 4098). Församlingen lyckades dock icke anta rekommendationen i januari trots långa debatter. När diskussionen återupptogs i april hade parterna kunnat i någon mån samla sig kring en något modifierad skrivning.

I sin presentation av rapporten och rekommendationsförslaget (under januarimötet) erinrade Lennart Pettersson om att Europaparlamentet 1976 uttalat sig för ökat samarbete mellan EG-länderna för att stoppa skatteflykten och att EG därefter ingått en principöverenskommelse i frågan. Rekommendationsförslaget gick i stort sett efter samma linjer som EG-överenskommelsen. En överenskommelse mellan Europarådets tjugo medlemsstater skulle utgöra en naturlig bas för ett effektivt arbete på att stoppa skatteflykten.

I rekommendationen nr 833 uppmanas ministerkommittén verka för uppmjukning av banksekretessen i de typiska skatteflyktsländerna, att finna fram gemensamma regler för beskattning av multinationella företag och hindra dessa från att utnyttja "skatteparadisen" för skatteflykt samt att göra en utredning om den ekonomiska brottsligheten i syfte att nå fram till likartad lagstiftning i medlemsländerna och inleda ett internationellt samarbete för bekämpning av sådan brottslighet. Ministerkommittén uppmanas inleda förhandlingar om slutande av ett multilateralt avtal om inbördes bistånd för att bekämpa skatteflykt. I direktiv nr 369 beslöt församlingen anordna ett kollokvium om skatteflykten.

Vid aprilmötet antog församlingen en resolution (nr 675) om *de multilaterala handelsförhandlingarna inom ramen för GATT*. En rapport i frågan (dok. 4144) hade framlagts av den franske gaullistiske representanten Valleix på det ekonomiska utskottets vägnar. Resolutionen innehåller en genomgång av de olika faktorer som övar inflytande på världshandeln. Europarådets medlemsregeringar uppmanas bl. a. att påskynda nedtrappningen av tullar och icke-tariffära handelshinder, att verka för främjande av avtal för jordbruksprodukter och tropiska produkter och att i en anda av solidaritet mellan i- och u-länder söka förbättra ramen för internationell handel.

Europarådsförsamlingens årliga granskning av *OECD:s verksamhet* ägde traditionsenligt rum under höstmötet. I debatten deltog OECD:s generalsekreterare Emile Van Lennep och parlamentariker från OECD-

länderna Australien, Finland och Japan. Till debatten hade en huvudrapport framlagts av det ekonomiska utskottet – rapportör Manfred Vohrer, tysk liberal (dok. 4208). Rapporter med yttranden förelåg från jordbruksutskottet – rapportör Adolf Spies von Büllenheim, västtysk kristdemokrat (dok. 4232); från befolknings- och flyktingutskottet – rapportör Dieter Dellinger, portugisisk socialist (dok. 4206); från vetenskapsutskottet – rapportör Robert Banks, brittisk konservativ (dok. 4218); från kulturutskottet – rapportör Oliver Flanagan, Fine Gael, Irland (muntlig rapport) samt från region- och kommunutskottet – rapportör Joaquin Munoz Peirats, U.C.D., Spanien.

Debatten kom till betydande del att handla om relationen mellan sysselsättning och inflation. I sitt inledningsanförande sade Van Lennep att OECD-ländernas strategi under de senaste tre åren baserats på premisen att högre sysselsättning inte kan köpas genom accelererande inflation. I debatten påpekade bl. a. den brittiske labourledamoten Lewis att det inte är inflationen som är vår värsta fiende, utan arbetslösheten. Om blott hälften av de ansträngningar som nu görs för att skydda pundet eller dollarn eller schweizerfrancen eller bankerna lades ned på att ta itu med arbetslösheten skulle vi kunna göra framsteg, sade han. Van Lennep replikerade att erfarenheterna från de senaste åren visar att inflationen drabbar de lägst betalda värre än några andra löntagare. Inflation leder till recession och arbetslöshet, och än värre, till urholkning av förtroendet till löneförhandlingsprocessen, både för arbetsgivarnas och facket's del. Inflationen skadar fackföreningssystemets funktion och undergräver förtroendet till vårt demokratiska system, sade han.

Församlingen antog en resolution (nr 680) vari OECD:s olika verksamhetsfält går igenom. Bl. a. krävs, på arbetsmarknadsavsnittet, en utredning om förkortning av arbetstiden och införande av flexitid.

Vid höstmötet hölls en från aprilmötet uppskjuten debatt om en *ny ekonomisk världsordning*. Från utskottet för ekonomi och utvecklings-samarbete förelåg en rapport (dok. 4148), presenterad av den västtyske socialdemokraten Uwe Holtz. Utskottet för befolknings- och flyktingfrågor hade framlagt en rapport (dok. 4145), rapportör Anita Gradin.

Uwe Holtz inledde församlingsdebatten med att säga att han i sin rapport tagit ställning till förmån för de underprivilegierade och mot den rådande ekonomiska ordningen av kris och instabilitet. Han erinrade om det växande gapet mellan industri- och u-länder, mellan rika och fattiga.

I sin presentation av rapporten från befolkningsutskottet i församlingen konstaterade Anita Gradin att befolkningsutvecklingen i u-länderna har sin grund i den ojämlikhet i socialt och ekonomiskt hänseende som utvecklats sig alltsedan början av Nya tiden. Brutalt uttryckt är nyckelproblemet fattigdom och orättvis fördelning, sade hon. Hon tog även upp vissa i-länders problem med stagnerande eller minskande befolkning, och sade att det är nödvändigt för både i- och u-länder att definiera en befolkningspolitik som går ut på att endast barn som är välkomna föds till världen.

Församlingen antog en resolution (nr 681) där Europarådets medlemsländer uppmanas bidra till upprättandet av en ny ekonomisk världsordning. Bl. a. bör UNIDO:s koordinerande roll stärkas, i-ländernas kapitalmarknader göras lättare åtkomliga för u-länderna, producent- och konsumentkarteller upplösas. Multinationella företag bör regleras och kontrolleras; Lomé-konventionens system för stabilisering av vissa exportinkomster bör tjäna som exempel för den framtida världsordningen. – I befolkningsavsnittet uppmanas u-länderna att kombinera sina ansträngningar att bekämpa fattigdomen med en aktiv befolkningspolitik och bl. a. arbeta för att höja kvinnornas sociala, utbildningsmässiga, ekonomiska och politiska status.

Vid höstmötet behandlades även frågan om *råvarorna i en värld av ömsesidigt beroende*. En rapport (dok. 4157) i frågan hade framlagts av Kevin McNamara (brittisk labour-ledamot). Rapporten behandlar olika fördelar som i- och u-länder skulle kunna dra av det integrerade råvaruprogram och den gemensamma fond som diskuterades vid UNCTAD IV 1976. Församlingen antog en resolution (nr 682) där alla berörda regeringar uppmanas agera internationellt för att återuppta förhandlingarna om den särskilda fonden. I-ländernas regeringar bör visa solidaritet med utvecklingsländerna och inta mer positiva attityder i arbetet beträffande enskilda råvaror.

5. Sociala frågor, hälsovård

Vid minisessionen i London antog det ständiga utskottet på församlingens vägnar två rekommendationer på hälsovårdsområdet. Rekommendation nr 836 om *cancerkontroll* baseras på en rapport (dok. 4133) som framlagts av den österrikiske ledamoten Karl Reinhart (soc.). Ministerkommittén uppmanas verka för att stora informationskampanjer genomförs i medlemsländerna. Sjukhusen bör förses med bättre utrustning, cancerforskningen bör intensifieras och de konventioner som slutits i ämnet bör ratificeras.

I rekommendation nr 837 behandlas *metoder för förbättring av tandhälsan*. Rapportör i frågan var Kurt Hugosson. Ministerkommittén uppmanas låta en expertgrupp utarbeta ett frågeformulär om förebyggande tandvård i medlemsländerna och sedan på basis av de vunna informationerna formulera råd till medlemsstaterna om olika åtgärder att förbättra munhygien.

Den europeiska sociala stadgan utgör pendang till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna på det sociala och arbetsmarknadspolitiska området. När det gäller att kontrollera hur de till stadgan anslutna staterna efterlever stadgan finns dock ingen motsvarighet till den klagorätt som införts i människorättskonventionen. I stället görs regelbundna genomgångar av de anslutna staternas lagstiftning inom stadgans område av en särskild expertkommitté. I december 1977 hölls ett symposi-

um om den sociala stadgan där särskilt frågan om hur den skulle göras känd i vidare kretsar diskuterades. Olof Palme deltog som gästtalare vid symposiet. Vid församlingens höstmöte diskuterades frågan om att modernisera den sociala stadgan samtidigt som förslag lades fram om effektivare kontrollorgan av dess efterlevnad. Församlingen antog en rekommendation (nr 839) om *den europeiska sociala stadgans tillämpning och revision* byggd på en rapport (dok. 4198) av den tyske socialdemokraten Peter Blichner. I rekommendationen presenteras en detaljerad katalog över punkter i stadgan som behöver moderniseras, över nya rättigheter som enligt församlingens uppfattning bör skyddas av stadgan samt över åtgärder som skulle kunna medföra ökad effektivitet i kontrollen av hur stadgan efterlevs.

I debatten hävdade Kurt Hugosson, som under utskottsarbetet varit en aktiv pådrivare, att revisionen av stadgan i första hand bör gå ut på att öka arbetarnas medinflytande, dvs. att bereda vägen för ekonomisk demokrati. Vidare bör invandrarnas rättigheter beaktas. Särskilt betonade han vikten av att andra och tredje generationen invandrare effektivt integreras i kultur- och arbetslivet och i det politiska livet.

6. Juridiska frågor

Vid minisessionen i London antog det ständiga utskottet en resolution (nr 676) om *europiskt körkort* på förslag av det juridiska utskottet och dess rapportör, schweizaren Gerhart Schürch (rad.dem.). I resolutionen varnas för risken att Europarådet och EG gör dubbelt arbete när det gäller vägtrafiksarbetet. Regeringarna uppmanas vaka över att koordineringen av olika åtgärder omfattas av alla länder och blir effektiv.

Vid höstmötet debatterade församlingen ett förslag om *utvidgning av området för den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna* till att omfatta nya områden av social och ekonomisk karaktär. En rapport (dok. 4213) hade framlagts av den brittiske ledamoten William Craig (Ulster Unionist) på det juridiska utskottets vägnar. Rapporten är föranledd av en motion i församlingen där bl. a. följande rättigheter föreslås inkluderas i konventionen: asylrätten, rätt för nationella minoriteter samt rätten till utbildning, arbete, bostad, hälsa och social trygghet. I rapporten framhålls att flera av dessa rättigheter är av sådan karaktär att de knappast går att skydda med de instrument som står till förfogande enligt konventionen om de mänskliga rättigheterna. Församlingen anslöt sig i sin rekommendation (nr 838) till utskottets förslag att ministerkommittén uppdrar åt huvudkommittén för de mänskliga rättigheterna, vilken är i färd med att utreda vilka ekonomiska och sociala rättigheter som kan infogas i konventionen, att särskilt ta upp följande rättigheter till beaktande för införande i konven-

tionen: rätten att fritt välja eller acceptera ett betalt arbete; rätten till fri arbetsförmedling, yrkesförmedling och yrkesutbildning; rätten till rimlig levnadsstandard för ofrivilligt arbetslösa samt rätten att anslutas till ett socialt trygghetssystem.

I januari 1976 väckte Gunnar Hedlund en motion i församlingen om *bekämpning av narkotikamissbruket*. Motionen tog främst sikte på samarbetet mellan Europarådsländerna på det legala området och hänvisades därför till det juridiska utskottet för beredning medan det sociala utskottet anmodades avge yttrande. Till höstmötet förelåg två utskottsrapporter. Den franske socialisten Jean Périquier var rapportör för det juridiska utskottet (dok. 4202). Anna Eliasson var rapportör för social- och hälsovårdsutskottet (dok. 4203). Församlingen antog en rekommendation (nr 843) om rättsliga åtgärder för att bekämpa narkotikamissbruket. Europarådets brottslighetskommitté bör få i uppdrag att undersöka möjligheten att harmonisera medlemsländernas narkotikalagstiftning. Hälsovårdskommittén bör utreda verkningarna av de s. k. mjuka drogerna. Vidare inskräps vikten av att brottslighetskommittén och hälsovårdskommittén koordinerar sina aktiviteter på narkotikaområdet.

I debatten betonade Anna Eliasson att även om Europarådsförsamlingen vid behandlingen av detta ärende främst såg till de legala aspekterna av narkotikabekämpningen är frågan om narkotikamissbruk i grunden ett socialt problem som skall angripas med sociala åtgärder. Viktigt är att förebyggande åtgärder, behandling och rehabilitering sätts i fokus när det gäller narkotikabekämpningen. Vad beträffar det internationella samarbetet hävdade Anna Eliasson att även om FN och dess organ har en viktig roll att spela och även om Pompidougruppens informella, mycket praktiskt inriktade samarbetsformer är av stor betydelse kan Europarådet ändå utföra ett aktivt och betydelsefullt arbete på detta område utan att dubbelarbete uppkommer. Viktigt är då att brottslighetskommitténs och hälsovårdskommitténs verksamhet verkligen samordnas.

Frågan om *allmänna handlingars offentlighet och informationsfriheten* var föremål för en debatt i församlingen under januarimötet. För juridiska utskottets räkning hade den brittiske labourledamoten Arthur Lewis utarbetat en bakgrundsrapport (dok. 4195). Han konstaterar däri att flertalet Europarådsländer fortfarande tillämpar en sekretessprincip för allmänna handlingar vilka alltså är hemliga om särskilt skäl icke föreligger för att utlämna dem eller eljest frisläppa innehållet för publicering. Den enskildes möjligheter att få exakt kännedom om myndigheternas uppgifter om hans personliga förhållanden är i många länder starkt begränsade. I rapporten framhålls att demokratin i ett modernt komplicerat samhälle kräver en principiell öppenhet från myndigheternas sida om den skall fungera tillfredsställande. Den svenska mer än tvåhundraåriga tryckfrihetslagstiftningen anförs som föredöme. Rapporten innehåller i övrigt en katalog över rättsläget i de olika Europarådsländerna.

I församlingsdebatten redogjorde Inger Lindquist för grunddragen av den svenska tryckfriheten och offentlighetsprincipen. Församlingen antog en rekommendation (nr 854) med uppmaning till medlemsregeringarna att i den mån så ännu icke skett införa ett system för informationsfrihet innebärande tillgång till allmänna handlingar och rätt att granska och korrigera uppgifter om den egna personen. Ministerkommittén uppmanas även verkställa sitt beslut från 1976 att införa ett stadgande om rätten att söka information i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna.

En fråga som väckte lidelsefull debatt vid församlingens januarimöte rörde *preskription av straff för krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten*. Bakgrunden till debatten utgörs bl. a. av det förhållandet att gällande västtysk rätt föreskriver en 30-årig preskriptionstid för denna typ av brott och att andra världskrigets förbrytelser icke längre kommer att kunna åtalas efter den 31 december 1979 i förbundsrepubliken om icke lagändring genomföres. Juridiska utskottet och dess rapportör, den holländske socialisten Pieter Stoffelen, hade framlagt en rapport (dok. 4275) med redovisning av rättsläget i de olika medlemsländerna. Redan 1974 förelåg en europeisk konvention om avsteg från normala preskriptionsregler för krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten men denna konvention har undertecknats av endast ett medlemsland, nämligen Frankrike som dock icke ratificerat konventionen.

Stämningen under församlingsdebatten var stark för att uppmana medlemsregeringarna att ansluta sig till konventionen från 1974 och att göra undantag från de normala preskriptionsreglerna när det gäller krigsförbrytelser. Från svensk och nordisk sida varnades dock för de risker i rättssäkerhetsavseende som ett sådant avsteg skulle få. Inger Lindquist förklarade för den svenska delegationens del att brott begångna under andra världskriget för länge sedan är preskriberade i Sverige och att det vore helt främmande för svensk rätt att återinföra straff för då begångna förbrytelser. Det förhållandet att 1974 års konvention om avsteg från normala preskriptionsregler för krigsförbrytelser ännu icke ratificerats av någon stat utgör ett belägg för att den föreslagna rekommendationen icke har förankring sade hon. Vid voteringen röstade flertalet svenska ledamöter mot rekommendationsförslaget som dock antogs som rekommendation nr 855.

7. Kultur och utbildning

Vid höstmötet antog församlingen en rekommendation (nr 848) om *marinarkeologi* (underwater cultural heritage). Till grund för församlingsdebatten låg en rapport (dok. 4200) som den brittiske labourledamoten John Roper lagt fram på kulturutskottets vägnar. Till rapporten har som bilagor fogats flera specialutredningar behandlande a) arkeologiska aspekter, b) juridiskt skydd av sjöfynd, c) lagstiftningen i olika länder och d) referat av

en hearing i ämnet. I rekommendationen föreslås att en europeisk konvention ingås om marin arkeologi och att ämnet behandlas i Europarådets expertkommittéer (utbildning av tekniker och arkeologer i undervattensfrågor, miljöskydd). Vidare bör medlemsländerna se över sin nationella lagstiftning i hithörande frågor.

Under höstmötets kulturdebatt antog församlingen en rekommendation (nr 849) om den europeiska stiftelsen "*Pro Venetia Viva*" och det europeiska utbildningsinstitutet för hantverkare i byggnadsvården. En rapport (dok. 4190) hade för kulturutskottets räkning framlagts av den västtyske socialdemokraten Olaf Schwenke. Ministerkommittén uppmanas bl. a. att verka för att byggnadsrestaureringsteknik tas upp i de olika ländernas yrkesutbildningsprogram och att det europeiska hantverkscentret omnämns i medlemsländernas listor över yrkesutbildningsanstalter.

Samarbetet med UNESCO var också föremål för debatt under höstmötet, och församlingen antog en resolution (nr 683). En bakgrundsrapport (dok. 4228) hade lagts fram av den italienske ledamoten Angelo Romano, ober. vänster. Församlingen uttrycker förhoppningen att Europarådets medlemsländer skall kunna koordinera sitt uppträdande i den kommande 20:e sessionen med UNESCO.

Kultursamarbetet har alltsedan Europarådet bildades utgjort en hörnsten i Europarådssamarbetet. Alla medlemsländerna liksom även Finland och Vatikanen är anslutna till den europeiska kulturkonventionen av 1955 inom vars ram – CCC – en betydande del av kultursamarbetet drivs. Sedan lång tid hålls särskilda utbildningsministerkonferenser vartannat år. På sistone har även särskilda kulturministerkonferenser börjat anordnas. Även utanför CCC och ministerkonferenserna driver Europarådet ett omfattande kultursamarbete, t. ex. genom idrottskommittén, inom ungdomscentret och ungdomsfonden, byggnadsvårdskommittén och de socialpolitiska kommittéerna, samt givetvis i församlingens kulturutskott. Kultursamarbetet har inom Europarådet betraktats som något som angick hela den större kretsen europeiska stater inom Europarådet och icke något som borde begränsas till den trängre EG-kretsen.

EG-samarbetet enligt Romfördraget berör strikt talat icke kulturområdet. Efter hand som allt fler sektorer inom politiken inrangerats i den gemensamma marknaden har dock även kultur- och utbildningspolitiken kommit att beröras. I Tindemansrapporten från 1976 föreslås uppbyggnad av ett europeiskt institut för kultursamarbete. Tindemans förslag i detta avseende har vunnit gehör i EG:s ministerråd och i EG-parlamentet. Definitivt beslut om inrättande av ett kultursamarbetsinstitut har ännu icke fattats men planerna avancerar.

Inom Europarådskretsar har man med oblida ögon betraktat åtskilligt av den planerade utbyggnaden av kultursamarbetet inom EG vilket man fruktar kan komma att innebära en dubblering av redan pågående verksamhet, och ett intrång på Europarådets revir. Ett exempel utgör samarbetet inom

byggnadsvårdens område som från början var ett rent Europarådssamarbete men där EG numera inrättat egna organ och anslagit belopp som långt överstiger de modesta ramarna för Europarådssamarbetet.

Den parlamentariska församlingens kulturutskott framlade till januari-mötet ett rekommendationsförslag om *det europeiska kultursamarbetet* baserat på en rapport (dok. 4214) av den brittiske labourrepresentanten Kevin McNamara. Rapporten innehåller en redogörelse för hur kultursamarbetet hittills bedrivits inom Europarådet och EG, och för de framtidsplaner som framlagts inom EG för ett utvidgat samarbete. I debatten i Europarådets församlingen sade McNamara att denna fråga varit en av de mest ömtåliga han haft att handskas med under sin parlamentariska bana, vare sig i underhuset eller i internationella sammanhang. Under beredningen av rapporten hade han emellertid funnit att åtskilligt av den kritiska misstänksamhet som yppats i ömse läger berott på missförstånd. Det bör därför föreligga goda möjligheter för samarbete mellan de bägge organisationerna i olika avseenden, menade han. Under arbetet på rapporten hade han haft kontakter med företrädare för både EG-kommissionen och EG-parlamentet samt även framträtt vid den europeiska kulturministerkonferensen i Aten hösten 1978. De kontakter han därvid knutit skulle bli till nytta vid den kommande dialogen mellan Europarådet och EG om ansvarsfördelningen. I vart fall fanns det nu förutsättningar för att man från Europarådet skulle kunna följa utvecklingen i EG noga, och detta hade EG:s representanter fått klart för sig. Som positiv faktor noterade McNamara vidare att de europeiska kulturministrarna i kommunikén från Atenmötet förklarade sig beredda att söka se till att Europarådets kulturkommitté CCC skall få tillräckliga medel för att fullfölja sitt program.

I den rekommendation (nr 850) som Europarådets församlingen antog förklaras att europeiskt kultursamarbete måste bedrivas på så vidsträckt bas som är förenligt med principerna om yttrandefrihet, kulturell mångfald och erkännande av individens rättigheter. Ministerkommittén uppmanas att åter bekräfta att den europeiska kulturkonventionen utgör den första grunden för europeisk samverkan på kulturområdet. Ministerkommittén bör ha tätare kontakter än hittills med de fackministrar som styr kulturområdet (utbildning, kultur och idrott). Den bör eftersträva att Europarådet blir representerat i styrelsen för det planerade europeiska institutet om detta kommer till stånd, och att detta instituts verksamhet kommer att omfatta kulturell samverkan i *hela Europa* och icke blott i EG. Ministerkommittén bör slutligen verka för att kulturaktiviteterna i Europarådet ges högre prioritet i Europarådets budget och att andra internationella organs – som UNESCO, OECD och EG – verksamhet på kulturområdet bedrivs med hänsyn tagen till Europarådets och dess medlemsstaters synpunkter.

8. Vetenskap och teknologi

I april 1975 motionerade Bengt Sjönell m. fl. i Europarådets parlamentariska församling om att de program för utbyggnad av kärnkraften som då existerade skulle stoppas i avvaktan på utredning om riskerna. I januari 1976 motionerade Nils Erik Wååg m. fl. om en jämförande studie av olika energikällors skaderisker och inverkan på miljön. På grundval av de båda motionerna anordnades i november 1977 ett Europarådssymposium om *energin och miljön*, där såväl parlamentariker som vetenskapsmän och samhällsplanerare deltog. Under höstmötet 1978 ägde en uppföljningsdebatt till symposiet rum i församlingen. En bakgrundsrapport hade lagts fram av den västtyske kristdemokraten Christian Lenzer (dok. 4130). Utskottet för vetenskap och teknologi hade efter långa överläggningar, vari icke minst de svenska utskottsledamöterna livligt deltagit, lagt fram ett förslag till resolutionstext som i hög grad bar karaktär av en kompromiss. Rapporter med yttrande förelåg från det ekonomiska utskottet – rapportör den nederländske liberalen Frederik Portheine (dok. 4207) – och från regional- och kommunutskottet – rapportörer den västtyske socialdemokraten Karl Ahrens och den österrikiske kristdemokraten Wolfgang Blenk (dok. 4201).

I debatten sade Nils Erik Wååg att den energidebatt som pågår i alla industriländer är grundad dels på den brist på olja som kan förutses, dels på rädslan för kärnkraften. Att människor är rädda för kärnkraften är ett förhållande som i och för sig är värt all respekt, men rädslan är omotiverad och ologisk. Med hänvisning till amerikansk och svensk statistik beträffande riskerna för skador och miljöförstörelse från olika slag av energikällor hävdade han, att kärnkraften vid sidan av vattenkraften är den renaste och säkraste energikällan.

Bengt Sjönell sade i debatten att den period då kärnenergi kan nyttjas kommer att bli en parentes i historien. Uran är en sällsynt metall och lättvattenreaktorernas tid torde vara ute om femtio år. Bridreaktorerna är förenade med alltför stora risker och kommer heller knappast att bli ekonomiskt bärkraftiga. Fusionsreaktorerna är än så länge en utopi. Därför är det så viktigt att vi utnyttjar tiden för att få fram alternativa och förnyelsebara energikällor – vindkraft, solenergi, odling av biomassa, jordvärme etc. Vi måste även ägna möjligheten att spara energi stor uppmärksamhet sade han. I alla dessa avseenden bör ett brett internationellt samarbete inledas. Sjönell ansåg att rekommendationsförslaget som ursprungligen varit oantagbart, numera genomgått så pass många ändringar att han kunde ansluta sig till stora delar av det även om han i vissa delar fortfarande hade skiljaktig mening. Även om han var oense med rapportören i många frågor hade de en grundläggande värdering gemensam: att vi måste bli kvitt oljeberoendet och att vi måste finna nya energikällor som icke hotar vår framtida existens men ändå räcker till för ett samhälle beroende av energi.

Lennart Pettersson välkomnade rekommendationsförslaget som han menade innehöll alla de grundläggande elementen för en ny energipolitik. Förutsatt att problemen med det radioaktiva avfallet kan lösas bör antalet kärnkraftverk byggas ut för att möta det växande energibehovet, sade han. Han välkomnade den svenska trepartiregeringens beslut att starta två nya reaktorer under förutsättning av att preliminära tester av berggrundens stabilitet bekräftas.

Församlingen antog en rekommendation (nr 846) innehållande en katalog över de olika moment en ny energipolitik bör innehålla. Frågan om kärnkraftens säkerhet och frågan om samordning mellan energi- och miljöpolitiken bör enligt rekommendationen upptas på Europarådets arbetsprogram.

Under höstmötet debatterade församlingen även *européiska åtgärder för att förebygga oljenedsmutsning av kuster och hav*. Med anledning av de katastrofer som inträffat i Nordsjön och längs den europeiska kusten under senare år, särskilt utsläppet på oljeplattformen "Bravo" i Ekofiskområdet och supertankern "Amoco-Cadiz" förlisning utanför Bretagne, hade en hearing anordnats i juli om nedsmutsningen av kustzonerna. Till grund för församlingsdebatten låg dels ett utförligt protokoll från denna hearing, dels en rapport från vetenskapsutskottet (dok. 4199) med Gordon Bagier, brittisk labourledamot, som rapportör. Församlingen antog en rekommendation (nr 847) med uppmaning till medlemsregeringarna att föranstalta om studier av hithörande problem, vidta konkreta åtgärder för att motverka nedsmutsning samt inleda ett institutionaliserat samarbete för koordinering av regeringarnas och redan existerande organisationers verksamhet till skydd för kusterna och vattnen. Medlemsregeringarna uppmanas vidare ratificera det betydande antal konventioner som redan finns rörande nedsmutsning av haven.

Församlingen debatterade vidare *den europeiska rymdstyrelsen ESA* vid höstmötet. Den schweiziske kristdemokraten Jean Wilhelm hade på vetenskapsutskottets vägnar lagt fram en rapport (dok. 4217). Församlingen antog en rekommendation (nr 844) där medlemsregeringarna uppmanades att i olika avseenden vidareutveckla rymdsamarbetet i ESA.

En debatt om Europas behov av *mätning via satellit (remote sensing)* ägde rum under höstmötet. Till grund för debatten låg en rapport (dok. 4196) som för vetenskapsutskottets räkning framlagts av den belgiske kristdemokraten Charles Hanin. I rapporten redogörs för en hearing som hölls i Toulouse i mars 1978. Församlingen antog en rekommendation (nr 845) med uppmaning till ESA att vidareutveckla pågående arbete på att via satellit skaffa in uppgifter av värde för olika vetenskapliga och ekonomiska ändamål.

Europarådsförsamlingen har följt FN:s beslut att anordna en *konferens om vetenskap och teknologi för utveckling 1979* med stort intresse. Redan i oktober 1977 antog församlingen en resolution i frågan. Till januarimötet

hade vetenskapsutskottet med den turkiske folkrepublikanske ledamoten Besim Üstünel som rapportör framlagt en rapport med förslag till ny resolution om den planerade FN-konferensen. I den resolution (nr 686) som antogs av församlingen erinras om att syftet med konferensen är att utnyttja de insikter som finns i u-länderna om vetenskapens och teknikens betydelse för utvecklingen till att verkligen sätta i gång aktionsprogram för vidtagande av konkreta åtgärder. Medlemsländerna uppmanas därför i enlighet med generalförsamlingens resolution 31/184 att verka för att konferensprogrammet görs mer åtgärdsorienterat. I resolutionen betonar Europarådsförsamlingen vidare bl. a. följande punkter på konferensprogrammet: överföring från i- till u-länder av civil teknologi i syfte att öka social och ekonomisk välfärd bör prioriteras på bekostnad av spridande av militär teknologi. Preferensbehandling bör ges till u-landsindustrier på patent- rätts- och know-how-området. Slutligen ges en rad synpunkter beträffande de riktlinjer för utvecklingen som konferensen enligt planerna kommer att antaga.

9. Regionplanering och kommunala myndigheter; Miljövård

Miljöfrågor behandlas i Europarådsförsamlingen av utskottet för regionplanering och kommunala frågor. Vid januarimötet debatterade församlingen *europaisk miljöpolitik under 1977–1978* mot bakgrund av en rapport (dok. 4267) som framlagts av den franske gaullistiske representanten Jean Bozzi på utskottets vägnar. I rapporten ges en översikt av miljöpolitikens utveckling i Europa under den senaste tvåårsperioden. Översikten omfattar både den nationella politikens utveckling i de olika medlemsländerna och diskussionen i internationella organ. Församlingen antog en rekommendation (nr 851) där bl. a. det arbete som bedrivs av FN:s ekonomiska Europakommission ECE på miljövärdsområdet apostroferas. Församlingen betonar vikten av att de europeiska ländernas nationella miljövärdspolitik samordnas så att åtgärder för bekämpning och kontroll av nedsmutsning, för skydd av den naturliga miljön och för forskningen harmoniseras och koordineras. Ministerkommittén uppmanas snarast färdigställa en europeisk konvention om skydd av internationella vattenvägar vilken ligger under arbete sedan 1974, om att påskynda avslutandet av en konvention om bevarande av djurliv och naturliga biotoper samt att tillse att båda dessa konventioner öppnas för tillträde av även andra länder än Europarådets medlemsstater. På svenskt initiativ intogs i rekommendationen en uppmaning till medlemsregeringarna att med förtur avsluta en europeisk konvention om bekämpande av långväga luftföroreningar som med vindens hjälp förs in över gränserna. Den europeiska rymdstyrelsen ESA bör uppmanas verka för att satelliter utnyttjas i miljövärdarbetet. Slutligen uppmanas ministerkommittén förbereda utarbetandet av en internationell stadga om lämpliga åtgärder för att förhindra och kontrollera oljened-

smutsning till havs, bl. a. genom reformering av de folkrättsliga reglerna om sjöräddning.

I den debatt som föregick antagandet av rekommendationen yttrade sig från svensk sida Einar Larsson. Han gick i sitt anförande främst in på frågan om långväga luftföroreningar som i stor utsträckning drabbar Sverige, de s. k. svavelsyreregnen. Redan har över femtusen sjöar i Sverige förgiftats genom försurning från dessa regn som har sitt ursprung i bränning av svavelhaltig olja och kol utanför Sverige, sade han. Ytterligare femton tusen sjöar är hotade, inom en yta av nittio tusen kvadratkilometer. Vitala element i den mänskliga miljön hotas.

Einar Larsson vädjade till sina kolleger i församlingen att medverka till att problemet måtte lösas genom internationellt samarbete. Konkreta åtaganden var nödvändiga för att bekämpa dessa föroreningar. I första hand behövdes deras stöd för att en ECE-konvention snarast antogs i frågan.

Vid januarimötet antog församlingen en resolution (nr 687) om *europaisk regionplanering och de alpina regionernas roll och funktion*. I resolutionen framhålls att planministerkonferensen och parlamentarikerförsamlingen nära samarbetat i denna fråga, som även behandlats vid ett särskilt symposium hösten 1978.

Den europeiska konferensen med kommunala och regionala myndigheter sammanträdde till sitt *trettonde möte* i juni 1978 och antog därvid ett tiotal resolutioner. Vid januarimötet avgav Europarådsförsamlingen ett yttrande (nr 91) över de texter som antagits av kommunalkonferensen. Församlingen betonade att kommunalkonferensen sökt koncentrera sina ansträngningar till ett fåtal aktuella områden som de kommunala myndigheternas ansvar för kulturspörsmål, för civilskyddet, för problem sammanhängande med bristande regional balans och för medborgarinflytandet i skötseln av de kommunala angelägenheterna.

10. Befolknings- och flyktingfrågor

Det ständiga utskottet antog vid minisessionen i London en rekommendation (nr 835) om *den 22:a verksamhetsberättelsen från Europarådets särskilde representant för nationella flyktingar och överbefolkning*. En rapport (dok. 4182) i frågan hade framlagts av befolknings- och flyktingutskottet och dess rapportör italienaren Alfredo De Poi (kristdemokrat). Ministerkommittén uppmanas sammankalla en särskild konferens mellan medlemsländernas invandrarministrar, vilket föreslagits av Sveriges utrikesminister. Den särskilde representantens årsredogörelse bör breddas att omfatta en berättelse om även andra Europarådsorgans aktiviteter som berör invandringsfrågor samt om medlemsländernas invandrapolitik.

Under höstmötet debatterade den parlamentariska församlingen *FN:s höge flyktingkommissaries 21:a verksamhetsberättelse*. Befolknings- och flyktingutskottet hade framlagt en rapport (dok. 4179) med den västtyske

socialdemokraten Wendelin Enders som rapportör. I debatten deltog som gästtalare den nye flyktingkommissarien Poul Hartling. Församlingen antog en rekommendation (nr 842) med uppmaning till ministerkommittén att verka för att flyktingkommissariens budget finansierades genom fasta bidrag från vederbörande stater enligt en särskild skala. Vidare föreslås att Europarådet utarbetar en asylkonvention, därest någon sådan icke kan åstadkommas på världsvid basis.

På grundval av en rapport (dok. 4205) av den belgiske socialisten Claude Dejardin antog församlingen en rekommendation (nr 841) om *andra generationens invandrare* vid höstmötet. I denna uppmärksammas de problem i socialt och kulturellt avseende som sammanhänger med att ett ökande antal barn till invandrare nu kommer upp i vuxen ålder. I rekommendationen beklagas att medlemsländerna i alltför liten utsträckning redovisar vilka åtgärder de vidtagit med anledning av ministerkommitténs resolutioner. Regeringarna uppmanas att mer effektivt än hittills bistå sina medborgare utomlands. Ministerkommittén uppmanas vidta en serie åtgärder till stöd åt andra generationens invandrare inom ramen för Europarådets arbetsprogram, bl. a. i samband med militärtjänsten.

Vid januarimötet antog församlingen en resolution nr 685 om *befolknings- och flyktingutskottets namn och medlemsantal*. Detta utskott skall i fortsättningen kallas utskottet för in- och utvandring, flyktingfrågor och demografi. Med hänsyn till den stora betydelse befolkningsfrågorna fått i medlemsländerna beslöts en utvidgning av utskottets storlek från 21 till 33 ledamöter. Detta innebär att bl. a. Sverige i fortsättningen kommer att ha två ordinarie platser i utskottet.

11. Jordbruksfrågor

Vid aprilmötet antog församlingen en resolution (nr 670) med svar på *FN/FAO:s världslivsmedelsprograms sjätte verksamhetsberättelse*. Rapportör (dok. 4143) för jordbruksutskottet var den spanske kristdemokratische ledamoten Calatayud. I resolutionen konstateras att matproduktionen i världen ökat mindre än befolkningen även under 1977. Parlamenten och regeringarna i medlemsländerna uppmanas stödja världslivsmedelsprogrammet, icke blott under överskottsår utan genom fastlagda åtaganden. Utvecklingsbiståndet på jordbruksområdet bör ökas och katastroflivsmedelsreserven bör ständigt fyllas på så att den håller 500 000 ton.

Under jordbruksdebatten antogs även en resolution (nr 671) om *produktionsnivån för vissa jordbruksprodukter (livsmedelsförsörjningspolitiken)*. Rapportör för jordbruksutskottets räkning (dok. 4149) var den brittiske labourrepresentanten Peter Hardy. I resolutionen görs en genomgång av de olika mekanismer som styr produktion och priser inom jordbrukssektorn. Församlingen uttalar sig till förmån för internationell koordinering av lagerhållningen i de enskilda länderna och uppmanar OECD att vidareut-

veckla sina aktiviteter på jordbrukspolitikens område, bl.a. genom att hålla tätare jordbruksministermöten.

Europarådet anordnade i oktober 1977 ett kollokvium på Malta om *de levande resursernas fortbestånd i nordöstra Atlanten och i Medelhavet*. Vid aprilmötet antog den parlamentariska församlingen en resolution (nr 674) med sammanfattning av resultatet av kollokviet. En rapport (dok. 4147) hade framlagts av den holländske ledamoten Schlingemann (lib.) på jordbruksutskottets vägnar. I resolutionen förklaras att församlingen kommer att fortsätta att bevaka utvecklingen när det gäller havens levande resurser. Medlemsregeringarna uppmanas intensifiera forskningen på fiskets område, när det gäller effekterna av nedsmutsning och avfallsdumpning och avseende fiskens sjukdomar. Redan existerande samarbetsorgan bör utnyttjas bättre.

Fullständig dokumentation från församlingens arbete finns att tillgå vid riksdagens internationella sekretariat,

*Bilaga***Beslut fattade av Europarådets parlamentariska rådgivande församling och dess ständiga utskott under 30:e årsessionen (april 1978–mars 1979)****Rekommendationer**

- nr 833 om samarbetet mellan Europarådets medlemsstater mot internationell skatteflykt
- 834 om hot mot pressens och televisionens frihet
- 835¹ om den 22:a verksamhetsberättelsen från Europarådets särskilde representant för nationella flyktingar och överbefolkning
- 836¹ om cancerkontroll
- 837¹ om metoder för förbättring av tandhälsan
- 838 om utvidgning av området för den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna
- 839 om den europeiska sociala stadgans tillämpning och revision
- 840 om läget i Afrika (Europarådets allmänna politik)
- 841 om andra generationens invandrare
- 842 om FN: s höge flyktingskommissaries 21:a verksamhetsberättelse
- 843 om rättsliga åtgärder för att bekämpa narkotikamissbruket
- 844 om den europeiska rymdstyrelsen ESA
- 845 om Europas behov av mätningar via satellit (remote sensing)
- 846 om energin och miljön
- 847 om europeiska åtgärder för att förebygga oljenedsmutsning av hav och kuster
- 848 om marin arkeologi
- 849 om den europeiska stiftelsen "Pro Venetia Viva" och det europeiska utbildningsinstitutet för hantverkare i byggnadsvården
- 850 om det europeiska kultursamarbetet
- 851 om miljövardspolitiken i Europa 1977–1978
- 852 om terrorismen i Europa
- 853 om läget i medelhavsregionen – Europarådets allmänna politik
- 854 om allmänna handlingars offentlighet och informationsfriheten
- 855 om preskription av straff för krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten
- 856³ om Europarådets personalrepresentation
- 857³ om social trygghet för utövare av vissa intellektuella och artistiska yrken

Resolutioner

- nr 670 med svar på FN/FAO:s världslivsmedelsprogramms sjätte verksamhetsberättelse

- 671 om produktionsnivån för vissa jordbruksprodukter (livsmedelsförsörjningspolitiken)
- 672 om uppföljningen av Slutdokumentet från konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (Belgradmötena juni–augusti 1977 och oktober 1977–mars 1978) – Europarådets allmänna politik
- 673 om läget på Cypern
- 674 om de levande resursernas fortbestånd i nordöstra Atlanten och i Medelhavet
- 675 om de multilaterala handelsförhandlingarna inom ramen för GATT
- 676¹ om ett europeiskt körkort
- 677 om läget i Tjeckoslovakien
- 678 om läget i Afrika (Europarådets allmänna politik)
- 679 om den judiska minoritetens belägenhet i Sovjetunionen
- 680 om OECD:s verksamhet under 1977
- 681 om en ny ekonomisk världsordning
- 682 om råvarorna i en värld av ömsesidigt beroende
- 683 om samarbetet med UNESCO
- 684 om val av utskottsförande
- 685 om befolknings- och flyktingutskottets namn och medlemsantal
- 686 om FN:s konferens om vetenskap och teknologi för utveckling
- 687 om europeisk regionplanering: de alpina regionernas roll och funktion
- 688 om en framtida debatt om läget i Mellersta Östern
- 689³ om utskottets procedurregler (beslutsförfarande, vakanser och ersättare)

Direktiv

- nr 369 om samarbete mellan Europarådets medlemsstater mot internationell skatteflykt
- 372 om mätningar via satellit (remote sensing)
- 373 om europeiska åtgärder för att förebygga oljenedsmutsning av hav och kuster
- 374² om studium av problemen kring den parlamentariska demokratin
- 375 om församlingens deltagande i Europarådets kampanj för städernas förnyelse
- 376 om terrorismen i Europa
- 377 om att göra församlingens utskottsmöten öppna för allmänheten
- 378³ om personal som ställts till församlingens förfogande

Yttranden

- nr 88¹ om församlingens programbudget för 1979
89¹ om Europarådets budget för åren 1976, 1978, 1979
90 om Liechtensteins upptagande i Europarådet
91 om texter antagna vid 13:e sessionen med konferensen för kommunala och regionala myndigheter i Europa

¹ antagen av ständiga utskottet den 7 juli 1978

² antagen av ständiga utskottet den 5 december 1978

³ antagen av ständiga utskottet den 27 mars 1979

